

Oglas, objavljen pod...
stavka i računaju se za temeljni
običnog cenzura ili po dogovoru.

Novci za predbrojku, oplate itd.
daju se naplatom ili potpisom
polk. kasa. Brojnice a Bada
na administraciju lista a Pula.

Kad naručite valje (očala) od
naših ina, praline i najkvalitetniji
pošta predbrojnika.

Tko list ne vidi ne prići,
niti se javi odpraviti u
stvorena pisma, za koji se
ne plaća poštarina, ako se izvan
naše a. K. K. K.

Čakovačkog broja br. 47. 48.

Telefon listara broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom vrata male stvari, a nosoga sve pokvari.“ Nareda polovica.

Iskazi svakog članka i politika
o podno.

Netakani dopisi se ne vraćaju,
nepotpisani nećakaju, a ne-
frankirani neprimaju.

Prodajna za poštarijom stoji
12 k u obće,
5 k za seljake
ili k 6-7, odo. 3- na
pol godine,
izvan cenzurine više poštarina.

Pojedini broj stoji 10 h koli u
Puli, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici
Grala br. 10 a u Puli. Stranice
svega sadržaja i svaka svaki dan
od 11-12 sati prije podno.

Odgovorni urednik i izdavačelj Stjepo Gijvić. — U nakladi tiskare J. Krmpčić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Gospodu vredplatnike, koji nam du-
guju predplatu
za prošlu godinu ili samo prošle pol-
godine, odmah nas, koji redovito pod-
miruju predplatu unaprijed, molimo
odmah ovim, da nam ista čim prije
naznače, jer 1. juli smo nastupamo već
H. palogodišnje. Jedino uz tačan pred-
platu omogućuje nam se i tačnost u
računima.

Istarski sabor.

Dne 20. t. mj. središio je u Kopru
otvorenje istarskoga sabora.

U susudnoj crkvi bijaše oko 11 1/2
sati sv. misa, kojoj prisustvovali članovi
hrvatsko-slovenskoga kluba predsjednik
sabora sa dvojicom prisjednica zemaljs-
koga odbora i vladin zastupnik.

U 1/2 sata poslije podne sakupile se
zastupnici većine i manjine u nekadanjem
samostanu sv. Klare. Gospodarka galerija
bijaše vrlo dobro posjećena, lošije ona za
niza pučanstvo.

U sabornici je prisutno 26 zastupnika.
Od većine nema gg. Veniera i Gambina,
od manjine gg. Laginja i Komparella.
Vladu zastupa namjestnički savjetnik g.
Fabiani.

Predsjednik dr. M. Campitelli,
uslanoviv zakonit broj zastupnika, čita
otvorbilni govor, u kojem nazivlje zastup-
nikom dobro-dosticnu, te pozdravlja grad
Kopar, koji prima eto po treći put gostoljubno
zemaljske zastupnike. Izjucit kako
je već prošle godine naglasio abnormalno
sazivanje sabora i to po treći put istarski
sabor — jedini medju svim u nezakoni-
to sjele.

Ove godine biva stvar još težom,
radi čega opetnje vruću želju, da već
jednom prestane to stanje stvari.

Ove godine neizpunjenje te želje za-
boljele ga je osobito, pošto se je moglo
do zadnjeg hipa protivno držati i pošto se
je nadao, da će pozdraviti zastupnike po-
vodom četrdesetgodinjsnjeg života zemaljske
autonomije u dvoran sv. Frana, gdje je
taj život godine 1861. radosno započeo.
On, kao najstariji izmedju svih, je ujedno
jedini izmedju sadašnjih zastupnika, koji
je prisustvovao prvomu saboru. On je već
6. aprila, t. j. na godišnjicu primio mnogo
izjava priznanja, odavud; te izjave koje
mu zadase dosta radosti, ne pripisuje on
svojoj zaslugi već svečanosti, koju je
imala proslaviti pokrajina.

Iz obširnog izvještaja zemaljskog od-
bora osvjeđotiti će se sabor, da je zem-

odbor proveo mnogo zaključaka stvorenih
u zadnjem zasjedanju i da su povoljne
zemaljske financije uzprkos velikim troš-
kovom.

Od prihvaćenih zakonskih osnova
riedke dobiše previšnjju potvrdu; nekoje
nisu još riešene, druge odbile kao one o
poljskih štetah, o uredjenju učiteljskih
plaća, o liečnicih i občinskih činovnicih,
koje će doći opet u raspravu. Osim toga
imati će sabor, da se bavi sa novim za-
konom o porezu na spirite, o različitih
obračunih i proračunih.

Pošto će spomenute osnove zadati
dosta gradiva sadašnjemu zasjedanju, po
svoj prilici zadajemu izbornomu zasjedanju,
zemaljski odbor nije smatrao potrebitim
predložiti i drugih pitanja, ograničiv se na
jedino pitanje o promjeni u sadašnjem
gradjevnom odjelu.

Obširne granice sadašnjeg zasjedanja,
koje bi se moglo prekinuti a da bude opet
sazvana mjeseca septembra, otvaraju pro-
strano polje parlamentarnom zadatku.

Zatim proglasi predsjednik u ime
Njeg. Velicanstva sabor Istre otvorenim.

Čitavi govor predsjednika nije izazvao
ni najmanjeg odobravanja.

Predsjednik predstavi zatim vladinog
zastupnika g. savjetnika Fabiani-a, komu
reče, da je njihov mlti znanac
(nostra cara conoscaenza).

Ovaj pozdravi sabor u ime visoke
vlade najprije talijanski pak hrvatski.
Hrvatski pozdrav bijaše nešto kraći i glas
govornika za jednu oktavu niži, da nebi
gospodu od većine razdražio. Kad je po-
čeo govoriti hrvatski doviknuo mu naš
dobri Bennati: „n on oco o rre! (netreba!)“

Iza toga dobi rieč zastupnik dr.
Bubba kao predsjednik kluba većine,
da učini — kako reče — izjavu u
ime većine. On pročita sljedeću iz-
javu:

Odpisom predsjedništva od dne 6.
agusta 1900. br. 2016 očitovala je ce-
sarska vlada svoju nakanu, da neće više
predložiti zemaljskomu saboru zakonsku
osnovu o preinaci zemaljskog statuta glede
sjedista zemaljskog sabora i zemaljskog
odbora te njegovih ureda.

Ovim jasnim očitovanjem pokazala je
vlada jasno, da odpadaju za nju oni raz-
lozi prividne potrebe, koji ju bijahu sklo-
nuli, da sazove sabor izvan njegovog za-
konitog sjedišta i radi kojih bijaše se sa-
borska većina odrekla misli u velikoj ne-
odlučnosti nesudjelovanja kod zasjedanja
u Puli i u Kopru, prihvativ; ono novo
stanje stvari jedino kao mimogredno
sredstvo, koje su možda zahtjevali časo-
viti, razlozi i da nenanese štetu pokra-
jinskim prohibitkom.

Pošto nema danas više spomenutih
razloga i budući neima ni novih razloga,
koji bi mogli uzakouiti nakane cesarske
vlade — bile one kakve mu drago —
koje ga sklonuše, da sazove opet sabor
izvan njegovog zakonitog sjedišta, saborska
većina nazire u tom neopravdanom po-
stupanju vlade, protivnom duhu pokra-
jinskog statuta i stalno neodgovarajućim
onim obzirom društvene pristojnosti, na

što ima većina neko pravo — u zemlji,
za koju se kaže, da je vladana ustavnimi
zakoni — uvriedu na vlastito dostojanstvo,
proučenu demonstraciju prezira napram
zemaljskom zastupstvu, i neku nestalnost
u ravnanju sa načeli kod djelovanja vlade,
što škodi valjanomu djelovanju zemaljske
uprave.

Navlastito s tih razloga i obzirom na
to, što je vlada u zadnje doba svojim
neprijateljskim postupanjem napram ze-
mljam i odlukam većine najsjajnijim na-
činom dokazala, da neće podupirati dje-
lovanje sabora, koji želi brinuti se i pro-
micaliti prohibitke pokrajine čineć tako iz-
praznim i iluzornim pokrajinskoga parla-
menta na ozloglašenje njegove zakono-
davne vlasti i na težku štetu gospodarskih
probitaka zemlje, podpisani, sačinjavajući
saboraku većinu, na zaštitu vlastitog do-
stojanstva i ugleda svog visokog zakono-
davnog tiela, dižu svečano svoj prosvjed
proti takvom neoznačivom postupanju
vlade, koja daje pravi dokaz o tom, kako
ona znade i hoće štititi društvene, materijalne
i političke prohibitke naše pokrajine.
Kopar, 20. junija 1901.

Dok je dr. Bubba čitao imena pod-
pisanih članova većine, odilazili su ovi
iz sabornice uz mrtvi muk občinstva. Nit
da bi sami članovi većine pisnuli za čita-
njanja izjave svoga predsjednika nit da bi
občinstvo na galerijah k tomu ni zinulo!
Izjavu podpisali su svi članovi većine
osim dra. Gambini-a.

Nakon toga reče predsjednik, da je
dobio jednu izjavu i od članova manjine,
ali da ju nemože priobčiti, jer da neima
dostatnog broja zastupnika.

Zatim pošalje saborskog slugu, da
pozove natrag članove većine, ali budući
se ovi nehotjeđose vratiti zaključiv pred-
sjednik sjednicu.

Izjava, koju pređase članovi manjine
predsjedniku prije sjednice, glasi:

„Visokopredsjedništvo sabora mark-
grofje Istre!“

Premda se je za predzadnjega sabors-
koga zasjedanja dokazalo, da se nam ne-
priznaje najsvetijega prava služiti se ne-
bunjeno svojim jezikom u saboru; i premda
naši mnogobrojni zahtjevi za poboljšanje
duševnoga i tvarnoga stanja hrvatsko-slo-
venskoga naroda u Istri, koje smo po-
stavljali kroz dugi niz godina, nebijahu
uslišavani, ipak sino bili odlučiti sudjelova-
vati pri zasjedanju lanske godine, da na
novo pokušamo raditi prema svojim silam
i na temelju prava koje imamo.

Nu i ta dobra volja bija nam je
oduzela, kad smo vidjeli da je službena
novina za „austro-ilirsko“ Primorje u Trstu
donesla cesarsku odredbu, kojom se sa-
ziva sabor, saino u talijanskom jeziku; a
da u uredu našim jezikovnim praviciam
bude, još veća, odmah podno one carske
povelje iskala također poziv na pojedine
zastupnike od strane predsjedništva sabora,
i opet samo u talijanskom jeziku.

Ova godine tiskana je cesarska povelja
od 8. lipnja 1901. kojom se istarski po-
krajinski sabor saziva za dan 20. lipnja
1901. u Kopar u zvaničnom diehu gori-

označenoga lista „Osservatore Triestino“
(br. 134. od 14. lipnja t. g.) također u
jeziku našem i naših izbornika.

Tim je priznana jedna od najtemelj-
nijih jezikovnih pravica našega hrvatsko-
slovenskoga naroda u „austro-ilirskom“
Primorju, i naznačen u našem jeziku dan
i mjesto u kojem da se sabor sazaje.

Obzirom na to pripravnii smo opet
pokušati da sudjelujemo pri prvih poslo-
vih Istre, u koliko spadaju pred sabor,
očekujuć da će se stvarno priznati ravnop-
ravnost našega jezika sa talijanskim i
tako omogućiti sižno djelovanje svih si-
nova ove pokrajine za njezin obćeniti
boljak u duševnom i tvarnom pogledu.

Molimo visoko saborsko predsjedništvo,
da ovu našu izjavu blagovolji priobčiti
visokomu saboru i zastupniku c. kr. vlade
u izvorniku i ako hoće u talijanskom pre-
vodu.

Kopar, 20. lipnja 1901.

Saborski zastupnici:

Kozulčić, Jenko, dr. Laginja, Mandić,
Spincić, dr. Stanger, dr. Dinko Trinajstić,
dr. Matko Trinajstić.

(Opaža se, da je zast. Kompere bio
zapriečen bolešću doći u Trst na sastanak
i u Kopar na sjednicu.)

Kasnije su naši zastupnici privatno
doznali od predsjednika, da će ih pismeno
pozvati k budućoj sjednici.

Za trajanje sjednice nije se čulo nit
najslabijeg glasa ni sa jedne ni sa druge
galerije. Ista izjava većine primljena bi-
jaše posve mućke.

O školskih taksah
i o školstvu u Istri.

Interpelacija zastupnika Spin-
čića i drugova na njegova preuzvi-
šenost gospodina ministra-predsjednika
i upravitelja ministarstva unutarnjih
posala, to za njegovu preuzvišenost
gospodina ministra bogočevića i na-
stavo glede postupanja za školskim
taksom i u obće o školskih poslovih.
(Konac)

Hrvatske i slovenske obćine upraviše
utemeljene molbe na razne c. kr. oblasti,
da nestupi u kriepost zakon o školskih
taksah, i to sa opazkom, da će se naći
druge pntevke, kojimi će se malo po malo
potrebna sredstva za školske potrebe pri-
skrbiti. Hrvatski i slovenski zastupnici
zagovarali su te molbe u i izvan sabora.
C. kr. oblasti suglasije s tim; staviv ze-
maljskomu saboru odnose predloge, koje
je u saboru zagovarao zastupnik c. kr.
vlade. Izvjestitelj školskoga odbora pobijao
ga je navlastito s razlogom, da pošto za-
govara vlada dignuć zakona, to bi bilo
dignuć na korist Slavena, nipošto Ta-
lijana, te da su radi toga talijanski za-
stupnici protiv dignuću, kao što i bijahu
(V. zapisnik, sjednice, 12. febrara 1898).

pobiranje školskih taksa za I. tečaj školske godine 1897/98. te za II. tečaj školske godine 1898/99. i za I. tečaj školske godine 1898/99. na dvije trećine nižio. Školske takse bijahu u istinu za to dva tečaja, za jednu godinu dakle, utjerani u obrocima za maj i novembar 1897. za dvije trećine, a u sljedećih obrocima utjerani se citava svota.

Pošto izmashaju školske takse u cijelov pokrajini Istri godimice 180.000 K, za se je ili će se za godinu 1898. utjerati 120.000 K, naime dvije trećine godišnjeg iznosa, za godinu 1899. preko 180.000 K te isto toliko za godinu 1900; u svemu dakle za ove tri godine 480.000 K ili okroglo pol milijuna kruna.

Školske takse bijahu uvedene, da se pribavi sredstava obzirom na sve to, više rastuće školske izdatke, da se podigne pučke škole i da se tim pokrivi njihove izdatke. Na taj način bijaše zakonska osnova zagovarana; iz tog razloga i u tu svrhu mogla ju je c. k. vlada predložiti na prethodnu potvrdu i tu potvrdu zadobiti. Školske takse bijahu uvedene na temelju § 64 državnog zakona za pučke škole, koji govori samo o potrebama za javne pučke škole.

U istarskom zakonu o školskih taksah od dne 7. augusta 1896 govori se o školskih taksah za javne pučke škole. Na temelju toga zakona (§ 6) plaćaju mjesne občine školske takse zemaljskoj zakladi.

Zemaljska školska zaklada ustrojena je pak o pokrivenje troškova, što ih nosi pokrajina za pučke i građanske škole (§ 20. istarskoga zemaljskoga zakona od dne 3. novembra 1874. Z. Z. L. br. 29.).

Na temelju pavađenog pritiču od uključivo 1898. velike svote zemaljskoj školskoj zakladi od školskih taksa, a zemaljska školska zaklada u obće, napose oni novci, koji unilaze u zakladu od školskih taksa, ima se upotrebiti izključivo za pučko školstvo.

A šta vidimo? Polag brojka, nalazilih se u službenom od c. k. zemaljskog školskog vieća za Istru, u Trstu dne 21. decembra 1899 sastavljenom i od c. k. namjestnika podpisanom proračunu zemaljske školske zaklade za Istru za 1900, razvidno je:

da se je godine 1898. pod naslovom školske takse utjeralo 9918 K, dočim je primjerice zemaljski odbor od jedine mjesne občine Kastav 8424 K za onu godinu, notom od dne 31. augusta br. 6077 tražio, te rečeni iznos putem nameta utjeralo iste il budućeg godine, kao što je i ostalu svotu od okolo 112.000 K od ostalih mjesnih občina za onu godinu utjeralo.

da je c. k. zemaljsko školsko vieće za Istru u pokrivenje rubrike I. naslov 7. od občina za školske takse 60.000 K za godinu 1899. proračunalo, dočim se je imalo utjerati 180.000 K u to ime po zakonu; te se je primjerice od same mjesne občine Kastav svotu od 12.000 K također utjeralo;

da je isto c. k. zemaljsko školsko vieće za Istru u pokrivenje rubrike I. naslov 7. od občina za školske takse proračunalo 60.000 K za godinu 1900, da je imalo biti okolo 180.000 K u to ime po zakonu utjerano, a od same občine Kastav se je preko 13.000 K putem nameta za godinu 1900 utjeralo; Polag službenog od zemaljskog odbora za Istru sastavljenog proračuna zemaljske zaklade za Istru za 1900. nastao je kod naslova potrebe, rubrika III. (izdatci za naukovne svrhe) naproti onim od godine 1899. manjak od 50.700 K, od 369.400 K od godine 1899 na 318.700 K godin 1900, a taj se je uspjeh doseglo na sljedeći način:

Veći izdatci napram godini 1899 u godini 1900: 6000 K školske podpore; 6600 K za gluhoonime; 16.700 K za zemaljsku realnu gimnaziju u Pazinu. Da se pokrivi te veće izdatke i da se postigne

konačni rezultat - škod manjka od 50.700 K - dolazi naslov 3. (primusi u školske svrhe).

Kao temelj uzete iznos, koji bijaše za godinu 1899. za taj naslov proračunalo, naime 320.000 K. Taj iznos smanjen je u proračunu za godinu 1900 za 80.000 K, koje će po spaj. plaćici utiču u zemaljsku zakladu pod naslovom školskih taksa, a ostali 80.000 K, koje su pod ovim naslovom (školske takse) u primusi utjeralo.

Po tomu iznose školske takse za godinu 1900, stalno preko 180.000 K (na preko 30.000 djece dužne plaćiti školsku taksu po 6 K pojedinae):

c. k. zemaljsko školsko vieće proračunalo je iznos u naslovu školske takse za istu godinu na 60.000 K, dakle za 120.000 K manje, nego li bijaše ili će biti utjeralo;

zemaljski odbor predviđa osim onih 60.000 K proračunanih od c. k. zemaljskoga školskoga vieća u naslovu školske takse i drugih 80.000 K, dakle također za 40.000 K manje, nego li iznasa citav dohodak od školskih taksa; pokriva sa prihodom od školskih taksa od 80.000 K izdatke u iznosu 29.300 K za školske podpore, za gluhoonime i za zemaljsku realnu gimnaziju, dakle za svrhe, koje stoje izvan školstva, te upotrebi ostatak od 50.700 K za umanjenje izdataka u naukovne svrhe;

i konačno nespominje niti riječi 40.000 K od školskih taksa, koje se utjerala godimice preko onih 60.000 i 80.000 K.

A pučke škole za ustrojenje kojih bijahu školske takse uvedene?!

Na predlog saborskog školskog odbora, stavila je saborska većina u zasjedanju godine 1898 ništa manje od 17 resolucija, odnosno ih opetovala, od kojih se je većinu njih oživotvorilo. Među ovimi jest jedna, pod točkom VIII. kojom se pozivlje zemaljski odbor, da pedozvoli sredstva za ustrojenje novih pučkih škola tako dugo, dok se nepredložiti obćeniti nacrt sviju mjesta, u kojih neima pučke škole. Pošto bijahu dakle školske takse uvedene radi ustrojenja pučkih škola i pošto se iste plaća, stavlja saborska većina novi zahtjev a da prepriedi ustrojenje pučkih škola, pri čemu valja jeste opaziti, da bijaše odnoshi zaključak samo proti ustrojenju hrvatskih i slovenskih pučkih škola naperen, jer inače saborska većina neprigovara ustrojenju talijanskih škola u hrvatskih mjesnih, već zahtjeva dapače, da se pridri nepotrebnosti i u zakonu neosnovane učiteljske sile na talijanskim školah.

C. k. zemaljsko školsko vieće stvori pak zaključak, da se ustroji godimice u cijelov pokrajini 3, reci tri škole. To zvuci grozno, ali je istinito.

Od školskih taksa, koje bijahu uvedene u pučko-školske svrhe, utjera se godimice 180.000 K, a godimice ima se ustrojiti za to samo tri pučke škole, koje stoje pokrajinu okolo 3000 K. Ono 18.000 djece, dužne polaziti školu neka čekaju 5, 10, 20, 30, 40, 50, čak do 60 godina, dok dobiju školu!

Na taj način postupaju nesamo autonomne zemaljske oblasti, već također i c. k. zemaljsko školsko vieće, i to uzprkos zakonom o ustrojenju pučkih škola i ustanovljenju naukovnog jezika i o porabi novca od školskih taksa.

Pošto sastoji c. k. zemaljsko školsko vieće u svojoj većini od članova, imenovanih od strane ili na predlog državnih oblasti, te je istim podložno;

pošto su imali provesti istarski zakon o školskih taksah od dne 7. augusta 1896 njegova preuzvišenost gospodin ministar unutarnjih posala i njegova preuzvišenost gospodin ministar bogostovlja i nastave, te su usljed toga zanj i odgovorni;

pošto je za provedenje državnog pučkog zakona, kao što i za provedenje odnoshnih istarskih zemaljskih školskih zakona njegova preuzvišenost gospodin ministar

bogostovlja i nastave odgovoran, i pošto valja polag § 59. državnog pučkog školskog zakona i po § 1. zemaljskog školskog zakona za Istru od dne 29. marta 1870. br. 20. svoj djece dužne polaziti školu, dakle i pučku školu, pošto je zakonovno odredjeni jezik polag državnog pučkog školskog zakona u svemu sa svomom § 1. XIX. državnog pučkog školskog zakona od dne 21. decembra 1897. Z. Z. L. br. 29. i pošto bijaše c. k. vlada predložila rasporedu o posmatanju godimice 1893. od strane visokog carevinskog vieća u svrhu ovih zakonskih ustanova pozvana;

stavljaju podpisani na njegovu preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika i upravitelja ministarstva unutarnjih posala i na njegovu preuzvišenost gospodina ministra bogostovlja i nastave sljedeći upit:

1. Jesu li njih. preuzvišenosti voljne poduzeti mjere, da se zloporabi, koju se školskim taksami, odnosno sa novci od školskih taksa u Istri proviđa, na put stane i da se novce od školskih taksa upotrebi za zakonom opriedjeljenu svrhu, za ustrojenje naime pučkih škola?

2. Jesu li njih. preuzvišenosti voljne odlučno ustati, da se urede polag prava i po jasnih ustanovah zakona, odnosno polag zaključaka visokog carevinskog vieća školski odnoshi u Istri tako, da

a) se ustroji pučke škole tamo, gdje ih neima i gdje bi morale biti, b) materinji jezik školske djece bude naukovnim jezikom?!

U Beču, dne 29. maja 1901.
Spinčić, dr. Žitnik, Pogačnik, Biankini, Zieck, dr. Hruban, dr. Ferri, Plantan, Perić, Vencaj, Borčić, Vuković, Ročić, dr. Tavčar, Berks, dr. Ploj.

Fr. Lanikemu vrtoglavcu se je opet počelo mešat.
Jur. Ča neće, kad je šla pošta s vragom!
Fr. A Benatičeva, opomena?
Jur. Ono je bila samo šala.
Fr. Tako on mora ča će?
Jur. Vero ja, dokle sluša koparske kumpare.

Fr. Da si videl Jurino moj, kako su neki dan bežali lovranski poprdili!
Jur. Ča su se morda v Italiju spravljali?
Fr. Aj nisu ne, zač doma su i mesa šiti, a va Italije nebi bilo ni suhe palenti, lego su se jako prestrašili ruskega medveda.

Jur. Nebacilaj ne, kakovega vrazjega medveda!
Fr. Poknula mi valje Kukuma, ako ni bil va Lovrane medved; neznam varimente jel bil ruski al talijanski, ma medved je bil.

Jur. Ča paras, da bi se više prestrašili ruskega lego talijanskega?
Fr. Ča me to pitas? Talijanskega bi mogli svi zajalati da njim nebi stori za blago zna čaj blago.

Fr. Dokle Jurino ako Bog da?
Jur. Vero do Karnice K svetoj maši.
Fr. Čuvaj se, da nebiš dal ča za lemozinu, zač to nebi bilo na slavu božju ni na korist crkve.

Jur. Kakova je ta novlat?

Fr. Ča neznaš, da njim tamo krada beci s crkve?
Jur. Onako segavim: talijanski glava i Fr. Marjeto njim!

Glavne vijesti.

Političke:

Italijanska. Javni život naše polovine predotocen je ovaj par u zemaljskih saborih. O istarskom saboru izvijestimo najprije na prvom mjestu. Ovdje nam valja upozoriti naše naše novinarke drugove na to, što predstavlja prvi korak talijanske saborske većine, kome s ukob sa vladom ministar-predsjednika, koji im neće tobože, da popusti. To je krivo mišljenje. Prvi korak talijanske saborske većine t. j. izstup iz sabora nakon protivane izjave nije ništa drugo nego jedan odlomak komedije, koja se odigrava sad u Poreču, sad u Pulj, sad u Kopru na našu šteti i nesreću. Vjero bi se silno tko bi mislio, da su Talijani u istinu mislili radi toga, što ih je pozvala u Kopar, mjesto u Poreču. Oni se samo pričinjavaju ili pretiravaju, a da uzmognu tobože stiditi i uvrijeđeni još koju povlasticu od vlade izlistati nam na stolu.

U drugoj sjednici dalmatinskog sabora stavljeno bijaše više interpelacija, među kojima čini nam se najvažnija ona o visokoj klauzuri zastupnika Biankini i drugova. U toj sjednici bivaše odobren izbori novih zastupnika, Mazzure, Skelac, Vučić i Ružica. Vladine oslove o promjeni školskog zakona za realne, kojom se izjednačuju profesori živih jezika sa onima na gimnazijah, kao i promjena za konke oslove o kanalizaciji grada Zadra, te izvjestaj o djelovanju dalmatinske hipotekarne banke upućeni bijahu u prvom čitanju odnosnim odborom.

U sjednici od 20. lipnja, českega sabora podnio grof Boquoy sa drugovi zakonsku osnovu za promjenu izbornoga reda u izbornih kotarih českega veleposjeda. Po toj osnovi imali bi se izbornici veleposjeda slično kao kod izbora za carevinsko vieće podijeliti u šest izbornih grupa.

Zadnjih dana pronesao se je glas o promjenah na namjestničtvu u Zadru. Namjestnik David, da je opredjeljen za neko više mjesto a njegov zamjenik Pavic, da će zamohtiti mirovinu.

Hrvatski i mađarski kraljevinski odbori viećaju u Budimpešti o hrvatsko-mađarskoj nagodbi. Jedan uvjetni mađarski list služe, da će služiti za nagodba između Hrvatske i Mađarske kao temelj poredna snaga obju kraljevina.

Srbija. Srbski poslanik na carigradskom dvoru Gajić upravio je na tursku vladu ostru notu, u kojoj upozoruje na položaj na srbsko-turskoj granici i na navale Arbanasa na srbsko pučanstvo u kosovskom vilajetu.

Bugarska. O predstojećem tobož vjenčanju kneza Ferdinanda sa crnogorskom kneginjom Ksenijom, pišu beški listovi, da je knezu stavljen uvjet, da mora prije pristupiti na pravoslavlje. Knez, da je voljan tomu zahtjevu zadovoljiti, ali da mu se protivio odlučno majka princeza Klementina.

Rusija. Službeni list ruske vlade priobtuje carsko pomilovanje onim djakom, koji bijahu zbog poznatih nemira sa svetečistima odpravljani, među vojničtvu vrstovani ili inače kažnjeni.

Mjestne:

Margareta Barbalic iz znane basčanske rodbine Mihalić, supruga g. Frana Barbalica u Pulj, umrla je nakon teška i dugo bolnih prošle nedjelje. Pokopana bijaše jučer. Vječni njoj pokoj!

Krtva u demokratiki. Predsjednik toga talijanskoga društva u Pulj, dr. Devescovi, položio je čast radi nesuglasice sa odborom.

Pravoslavci je udostojio podučiti socijalistički list, da se njihova stranka u Regione Giulia (II) dieli na dvie sekcije: talijansku i hrvatsku. Ovi u Puli su talijanske sekcije, dakle Talijani, pozvani da se bave samo o talijanskim pitanjima. Hrvati su talijanskoj, a ne hrvatskoj sekciji, koje potrdjuju ono što se govori, i što je izključen Dork...

Na naše konkretno pitanje, što bi uradili na obćini za hrvatske pučke škole u Puli, nisu dali odgovora. Odgovaraju ovako: mi se zanimamo više za pučke nego za više škole. Ali kako postje zahtjeva za umanjenje radnih sati, povećanje plaće, na ostajemo pri tomu, već hoćemo druge, znatnije popustice, tako isto u školskom pogledu, postje puekih, pitamo više škole. To bi bilo vrlo lepo, kad bi gleso puekih škola stogod bih postigli, naravno na korist Talijana, jer su oni dobro sa školama obskrbljeni, već na korist Hrvata, za koje se sam Martin kad mu je isto u prilog više puta tužio, da im Talijani škola nedaju. Jedini socijalistički list pokrajine, kad bi bio pravi socijalista, morao bi svaki dan hrvatske škole zahtjevati. Nu od nekoliko vremena je Martin u tom pitanju zamuknuo i njegov list snuje savez obćina za postignuća univerzalnog talijanske. Polagano prijetilji: Zamužite se, da većina pučanstva Istre dođe do pučkih škola, koje su po vašem samom mišljenju najpotrebnije, pak ćemo onda, kad nam budu dane, razpravljati o sveučilištima. Ako mislite da ste već riješili par fraza pitanje pučkoj školstvu u Istri, pa idu. Vam se sad javiti unavremeno, nezamjerite da to Vaše pisanje oklistimo, pitkošću.

Što pak pišu u članku „Demokratice avanti“ moramo označiti ili najravnije ejoizmom pokvarenih duša ili ludosti, kojih valja parat tražiti. Ni manje ni više, nego među drugim tužbama na liberalne Talijane dostavljaju i pitaju: „da ih nisu platili zato, što su prošlih izbora po sebi malo legitimirali. To je tako nevjerojatna izpovied, da je donasamo, ovo i talijanski, ali (dal parito nazivati liberalni Op. Ured.) si e mal sognato di dicit neppure un grazie per l'ajora, diuturna lotta che noi sostenemmo durante le elezioni, nella causa patria“.

Posto se znade, da u Vodjanu i Galezanu nisu agitirali, a za agitaciju u tim mjestima znadu da im Talijani nebi ni mogli zahvaliti, jasno je, da se to odnosi na agitaciju socijalista medju našim vanjskim pučanstvom! Evo dakle da dolazi djelo na vidjelo! Sve fraze, sve lazi, sva obećanja preporeda, sve vaše krive a namamijive nauke, nisu za drugo, nego da smutite naše birae, da nekoga se sjaka i radnika smetate, da ga u vjeri u svoje zagovornike oslabite, da se ne bude moglo uspješno oprieti bezobzirnom protivniku, koji ga gleda unistiti moralno i materijalno. Pomagali ste vezivati nam ruku i noge, da nas laglje smota talijanski — kapitalistički djavol! Preuzeti ste ulogu dra. Krstića, ali ste bez njegova talenta. On se daje, unapried mastno plaćati — od talijanske klike za svoje izdajstvo, a vi niste to znali premda ste litjeli! Sad pokažite, da Vas nisu platili, da vam niste ni zahvalili! Pravo vam je izdajstvo i zavodiljivost. Vama bi isla drugija hvala: tojlagal — Samo sreća za vas, da oni koje ste zaveli nezbaju svojom glavom misliti.

Natječaj za mjesto predsjednika. Lječnički arsenalac g. dr. Devesovi nastio se kruha „Demokratike“ i položio svoju čast kao predsjednik. U Gabinetu, su radi toga silno uznemireni, jer neznadu kako ih je krleživo dielo ispustio od gotove smrti. Smisliv svu u jedno, obavljali je ova: neka se raspise natječaj za slavno mjesto još slavnijeg društva a neka se od natječajca zahtjeva medju inim i to: 1. austrijsko državljanstvo — irendentsko mišljenje; 2. pripadnost „Gabinetu“ — obljubljenost socijalista;

3. izključivo talijanstvo u Puli — prijateljstvo sa Hrvatima; 4. sposobnost dati se voditi za nos od vladajuće liberalne klike — i voditi za nos razdjetvo. Tko, da više — mjesto će biti njegovo. Ivański Krlesl. U nedjelju večer gorilo je oko Pule po stariom slavenskom običaju sa glatine kriesova.

Pokrajinske: Imenovanje. C. k. postanski nadćijalci bijahu imenovani sljedeći oficijali: g. Pavao Gostišca, g. Lovro Erzen i Rajmund Preleslig — svi u Trstu. — Veleš g. Vinko Orlandini župnik u Rakotolah bijaše imenovan kanonikom, dok župnik u Pazinu veleš g. Osvaldo Decaneva počasnim kanonikom stolnoga kaplola u Poreču.

Promaknuće. Službeni list bečke vlade priobćuje promaknuće velezaslužnoga ravnatelja c. k. obrtničke škole u Trstu vladinoga savjetnika g. viteza Dragutina Heskya u šestu platežni razred. Čestitam o zasluženom promaknuću!

G. Hanibal Blaker c. k. nadćeometar drugog razreda, pridjeljen na službu u našem Primorju, bijaše promaknut na mjesto nadćeometra prvog razreda u osmom platežnom razredu.

Sabor Istarski sazvan je za četvrtak. Čujemo, da su talijanski zastupnici zaključili ne doći, ali da ih vlada nagovara na povratak, te da je mnoge od njih već umekšala. „La nostra cara conoscenza“ Tim krasnim imenom nazvao je predsjednik sabora Istre g. dr. Mate Campitelli c. k. vladinoga zastupnika na istarskom saboru namjesničkog savjetnika g. viteza Aloisa Fabiana a kad je službeno u javnoj sjednici predstavio kao vladinog zastupnika.

„Mi smo dođne odavna znali, da je g. Alois Fabiani još kao kotarski kapetan u Voloskom Talijanom Istre bio „la nostra cara conoscenza“ (naš dragi znatac) i da je on to snižljive strane podbuo zaslužio, ali nam je ipak drago, da je to talijanski prvak u predsjednik sabora javno konstatirao.

Za družbu sv. Cirila i Metoda poslao putem našega uredništva g. pop Ivo Velčić u Beču K 2476, sabranih u Valunu na Cresu dne 18. lipnja, kod ustoličenja novoga župnika g. Petra Volarića.

Za pučku podržnicu družbe poslalo uredništvo „Tjednika“ u Belovaru K 490 — sabranih u veselom društvu.

Hrvatska čitaonica u Pazinu, održavati će svoju glavnu skupštinu u četvrtak dne 27. t. mj. u tri sata, posle podne u dnevni red kao obićno. Istog dana održava svoju glavnu skupštinu i pazinska podružnica sv. Cirila i Metoda.

C. k. kotarsko poglavarstvo u Lošnju objelodanjuje popis poverzalične dohodarine. Čast je pišućemu naznamiti tomu postovanom uredništvu da počam od 24. t. mj. pak kroz 14. dana, dakle uključivo do 7. srpnja t. g. biti će izvadci iz platežnih naloga lične dohodarine (t. j. popis poreznika lične dohodarine za procjenbani kotar Lošinj pro 1901.) kojovog c. k. kotarskog poglavarstva izloženi u uredovnih satovih na uvid interesiranim strankam.

Za c. k. kotarsko poglavara: Dr. Karminsky.

Iz Motovuna pišu nam 18. t. mj.: U Vašem cijenjenom listu bijaše pred 5-6 godina spomenuto, kako je naše groblje davno zasložilo, da bude zatvoreno, jer premaleno i zapušteno. Naša „Signoria“ bijaše prisiljena napustiti staro groblje po nalogu političke oblasti u Poreču i to još godine 1896. Tada bijaše na brzu ruku nabavljeno zemljište za novo groblje, koje bijaše također s jedne strane plomim ogradjeno. Od tada pokopalo se u novo privremeno groblje preko 300 mrtvaca ali obzidano nije ni danas, već samo gušnjim plomim ogradjeno, što je na sramotu ci-tavom gradu.

Pred kakve tri godine stvorilo je bilo obćinako zastupstvo zaključak, da se novo groblje ogradi zidom i da se u tu svrhu uzme novac na posudu. Zemaljski odbor ukinjio je rečeni zaključak, prot. temu je obćinako glavarstvo uložilo utok na zemaljski sabor, koji će imati, da ga rješii u predstojećem zasjedanju.

Politička oblast pozvala je opetovno obćinako glavarstvo, da već jednom ogradi groblje stalnim zidom, a zemaljski odbor nedozvoljava posjede, bez česa nemoguće gospod. pomoći. Taj priepor je u toliko zanimiv za nas, što se — talijanska gospoda međusobno prepiru o predmetu, koj se nas malo tiče, al je za gradić Motovun od velike važnosti. Ovaj spor, između obćinakoga glavarstva u Motovunu i zemaljskoga odbora u Poreču podaje nam ključ, kojim možemo protumaciti one spore koji nastaju prečesto između hrvatsko-slovenskih obćina Istre sa zemaljskim odborom u Poreču. Ako zemaljski odbor stavlja zapriečke svojim ljudem i svojim pristasašam u pitanju obće koristi, zar da se čudimo, ako baca pod noge klipove našim obćinama i našim ljudem bilo i u najpravednijem pitanju?

Što za ognjilo? Bečki list „Informations“ piše, da će hrvatski zastupnici podneti u saboru u Zadru predlog, po kojemu unapried ne bi bilo dozvoljeno podnašati ni talijanske predloge ni talijanske interpelacije. Tim se misli odgovoriti interpelaciji zastupnika Hortisa glede vrgorskoga procesa i pokazati solidarnost sa hrvatskom braćom u Istri.

Idemo da vidimo hoće li u istinu već jednom učiniti hrvatski zastupnici Dalmacije u pogledu talijanskih predloga i interpelacije u saboru ono, što bi bili već davno morali učiniti, da dovedu k pameti naše Talijane.

Uhlivačen anarhist. C. k. redarstveni činovnici u Trstu ulativše dne 21. t. mj. talijanskoga radnika Nazarija F., 25 godina starog, rodom iz Ferli-a u Italiji. Redarstvo ga drži za anarhista.

Bog bi znao koliko će biti anarhista medju hiljadami talijanskih radnika, koji su na radnjah u našem Primorju!

Neumjestna naklapanja. U zadnjem broju tršćanskog „La Pensée Slave“ čitamo prigovor hrvatsko-slovenskim zastupnikom na istarskom saboru. Što su ovaj put unisili u sabor. Čitajući taj prigovor sjetismo se one naše narodne: kako je teško napreći kruha cielomusvietu. Gospoda jokolo rečenog lista čitaju bez dvojbe hrvatske i slovenske listove, te će da sad stalno i razumiti. Tim bismo mogli biti sa rečenim listom gotovi, da nam nije izpraviti dvije neistine, navedene u spomenutom listu: Prvo je puka novinaraka izmišljatina; navod: kao da bi bila audijencija zastupnika Spineća kod njegov. veličanstva. Ikoliko upivala na odluku naših zastupnika glede ulaza u sabor; i drugo je istotako plod fantazije drugi navod rečenog lista, da je 5 zastupnika bilo za ulaz u sabor, a 4 protli, što nije bilo kad se o tom odlučivalo, više nego li 8 zastupnika na okupu. Ali rećimo; da je sve to istina (što absolutno ne po našem dubokom uvjerenju, nebi imao onako pisati Hrvatima i Slovenćem prijazan list. Nevjerojete li to? G. Jakić nama, neka se popita kod svojih najboljih prijatelja u Trstu.

Službeni ispravak. Glavno glasilo svih austrijskih židova „Nova slobodna Pressa“ u Beču dohela je iz Kopra dopis o abnormalnom stanju u istarskom saboru, koje da je prouzročio bivši ministar-predsjednik prof. Bađeni tim, što je prvi put sazvano istarski sabor izvan Poreča, t. j. u Pulu. Židovski list više posve u duhu naših liberalaica tvrdi, da je i sadašnjim sazovom istarskoga sabora htjela vlada ugoditi Slavenom i da je to učinjeno s njimi u dogovoru:

U svojem broju od dne 23. t. mj. donasla inje mačko židovsko glasilo službeni ispravak, koji glasi: „Sa kompetentnog izvora javlja nam se, da se nije od strane vlade obćinom na zasjedanje istarskoga sabora dogovaralo ni sa talijanskim ni sa jugoslavenskim zastupnicima. Ni sa jedne ni sa druge strane nije učinjeno nikakvo obećanje o mjestu sazova sabora, koji bijaše sazvan u Kopar, gdje bijahu obćidržavana i prvašnja dva zasjedanja.“

Taj službeni ispravak donasaju i drugi bečki listovi.

Iz drugih krajeva.

Demonstracije protiv vojničke glazbi na Rieci. Pisu nam iz Rieke: Dne 13. o. mj. na večer svirala je na trga Adamić vojnička glazba. Najednom zavirase hrvatsku pjesmu „U boj“. Kada je dovršena, Hrvati počese pljeskati i htjedohse, da se ponovi, ali u to počese Talijanaši i Magjari, koji se potonji na prste mogu nabrojiti, fuchati, vikati i demonstracija bila je gotova. Na zapovied pukovnika, Hrvata iz Dalmacije, morade vojničtvo kući. Po svoj prilici od sada u obće ne će više glazbe biti. Tako se barom govori. Sva vojska je hrvatska, stanovnici grada su većinom Hrvati, a da glazbe bude, dozvoljava sam pukovnik; a Talijanašom nije pravo, da se čuje hrvatska pjesma. A.

Svesokolska slavnost u Pragu — biti će dne 28. junija do 1. Julija. Biti će to slavnost kakve jošje sviet nije vidio, biti će izvanredna i veličanstvena manifestacija českog i sveslavenskog sokolstva.

Na tu se slavnost prijavilo više no 10.000 sokola u svojem spkolskom odielu. Vježbati će istodobno njih 6400 u 750 odjela i uz to izvadjati će lakše vježbe posebice 856 sokolca. Slavnostni obhod pratiti će 12 sokolskih glazba po najglavnijim pražkim ulicama.

Na slavnost dolaze: Francuzi, Hrvati, Srbi, Slovenci, Poljaci, Bugari i Rusi. Poljskih sokola dolazi oko 1000. Iz Moskve, Kijeva, Odese i Tiflisa dolazi 300 ruskih sveučilištnih sokola pod vodstvom carskog savjetnika Petra Ivanovića, generala Maslova i pukovnika Rozumova.

Ne treba niti spominjati, da zlatni Prag pripravila svojim gostovima ugodne dane i sladak boravak u českoj priestolnici.

Pri toj slavnosti biti će zastupani i naš „Prvi istarski Sokol“ sa posebnim odaslanstvom.

Našim gradjovnim poduzetnikom. Kr. pomorska vlada na Rieci raspisuje družbu za manje radnje u hrvatskih primorskih lukah. Tršćkovnici mogu se viditi kod rečene vlade na Rieci. Zatvorene pismene ponude prima rečena oblast do 28. t. mj.

Na povratku iz Kine jesu sa vojnom ladjom „Donau“ svi oni mornari, koji su bili ukrcani na „Zenti“ te unovčeni gozine 1897. Novine javljaju, da su vojne ladje „Elizabetha“ i „Zenta“ dobile nalog, vratiti se put Europe pod zapovjedništvom kontraadmirala Monteguccoli.

Novičić i polunovčić. Ministar financija priobćuje u državnom zakonikom listu, da je rok za obustavu prometne vrijednosti starog novčića i polunovčića produjlen do dalnje odredbe.

